„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 80. У Новом Саду у недељу 23 маја (4. јуна) 1882. ГОДИНА XVII.

ПОСЛЕДЊИ ДАН ГЛАВНЕ РАСПРАВЕ О БОСНИ-ХЕРЦЕГОВИНИ.

II. Дез. Силађи.

Дез. Силађи говорио је при крају главне расправе у име средње левице изврсну беседу, које језгру на овом месту саопштавамо. Он рече:

„Кад се сад једна држава умножава, кад у свезу поред себе неплодну пасивну област узме, која само за одржање мира треба да троши милијоне, онда држава треба те издатке из властити државни помоћни извора накнадити, и онда та област умножава безплодне издатке државне. Кад ипак ко рекне, да је кредит државе условљен задржањем Босне, то је онда — могу рећи скоро са искрености у противности стојеће извртање ствари. (Тако је! с левице и крајње левице.) Још је смелије и погрешније позивање на то, да ова окупација великој народној политици одговара, и кад се босанска окупација хоће да у свезу доведе са политиком стари мађ. краљева, кад сад устаје министар-правосуђа и мин. председник, и то кажу, да су мађ. краљеви у старије време, у време пре мохачког рата на то полагали тежиште, да Босну поседују, то није известиоцу доста, но као прост ученик иде даље и каже: то је права народна политика, која тежи на анексију Босне, (Смеј на левици и крајњој левици.) И чиме хоће то да оправдају? Кад су краљеви полагали тежиште на заузимање положаја у Босни? Кад је турско царство било младо царство, које је у ватри верског одушевљења, и у пуноћи младе снаге најагресивније — најнападније — била у Азији и Европи; кад су те силе нападаји из истока на запад непрестано искакали као огромни удари један за другим, онда су мађ. краљеви осетили нужду тога, да напред иду и ван државе воде одсудни рат. (Тако је! с левице и крајње левице.) То је био кључ Хуњадијеваца, то је био кључ политике Матије Холоша. (Тако је! с лева.)

„Но да се ова влада и известилац, што карикује министарске тврдње, позивају на народну политику онда, кад никаква нападајна сила не стоји у Босни, и кад нападајна сила, која је од пре претила, није за леђима Босне, него за леђима Галиције, (Тако је! тако је! с левице и крајње левице) кад г. Мор. Јокаји у старијој беседи волео мачем куцкати и као додонско пророштво Русијом претећи на панславенство упућивао; кад велим нападајна сила на другој страни стоји, онда то рећи, да се права народна политика у том састоји, да Босну освојимо и прикопчамо, то није ништа друго, него тесногруди и сувишни покушај анексионе политике.

„Кад дакле с гледишта народне политике посмотримо ствар, то питам: има ли мађарског државника, који би за поштено и народној будућности сугласно држао то, да на овој земљи, коју мађарском зовемо, мађарска држава учврсти се и укорени се; има ли мађарског државника, да је поред свезе са Аустријом монархија из две средње државе произведена, и да свака освојачка политика, која нове живље преузме у ту свезу, преврћа, збуњује ту свезу, у које правилности сам се премда доцне — али вратио се, као што је и мин. председник вратио, који то зна, да ми на овој земљи подпуно изидамо мађарску државу, треба пре свега њене економне и новчане основе растеретити — јер је политици законито одређена самосталност сигуран основ у њеним новчаним и економним условима — је ли слободно таку политику наставити, која стране и непоуздане (неповерљиве) живље хоће да у оквир монархије уврсти, која хоће да преврати ове монархије устројство, и која хоће да немогућним учини, и учиниће немогућним, да се Угарска од економног и новчаног ослабљења снаге своје са највећим напрезањем извије? (Одобравање с лева.) Да се они, који таку политику воде, на највеће мађ. краљеве позивају, да ти, односно њине карикатуре, ту политику показују као народну политику, показују као народну политику традиционалну, заветну, то је тако доказивање, које означити забрањује парламентарна пристојност; то је метање лаковерности на таку пробу, да ко оправдање ове верује, тај даје слободну руку на то, да народ упропасте под изговором народне политике.

„И сад даљи план известиоца не расправљам. Кад известилац ону политику, коју је она страна (десна) у год. 1878. у адреси као несрећу, као срушење народне политике истакла, за народну политику држи, онда нека г. известилац тражи Мађаре за таку народну политику. Овде у Угарској неће ји наћи. (Одобравање на левици и кр. левици).

„Чист положај ствари замршен је тим, да делегација није остала у законитом делокругу, делегација је узурповала права сабора. (Порицање с десна). Јесте, узурпирала је, и колико је мрзко, п. доме: не скидамо ову тужбу узурпације ни са делегације, ни са њу бранеће владе. (Бурно одобравање с левице).

„Пошт. влада зграбила је и употребила то питање на то, да о том равноступном и важном питању што мање рекне.

Спомиње за тим Јокаја, Дардаја. Мин. председник рече, да све што је за одржање окупације нужно, да је у смислу чл. XII. 1867. ствар заједничка. То је дакле једно становиште. Шта вреди, доказаћу. На то устаје други (смеј на левици) и рекао је на то: „ако и неспада тамо, то није битно, јер није ван устава стојећа чињеница, не узима абсолутна власт од сабора право, него делегације један одбор, и то није тако битно.“

Хегедиш упада у реч: „Нисам тако казао!“

Силађи на то: „поричите г. представниче! Но, добро је одма ћу прочитати.“

За сад то обилазимо.

Даље вели, да г. мин. председник међу осталим каже: да је престиж, углед монархије оштетила наша (опозицијона) политика. Напрасно уста г. Хегедиш, рекав: „молим не само да би вређало престиж монархије, него ако се извучемо из Босне, из истог узрока повућићемо се и из Угарске.“ Њему је примећује Силађи, земља Босне и Угарске подпуно иста, само да може карикисати становиште опозиције.

За тим се Силађи окреће не ученицима, него учитељима, но бити ће кратак, после онога, што су рекли, Апоњи, Пулски и Ходоши.

И ово за сад обилазимо, тим пре, што се нас мање тиче.

Завршује прво питање о делокругу, и наставља:

„Сад нека ми допусти поштовани дом, да додирнем друго питање, које искрено жалим што је у течају расправе тако занемарено: политично питање. Политично питање састоји се у том, што у новије доба по изјави такође чланака владине странке, коју сам навео, нестрпељиво се почела признавати жртва, и оно узнемирење, што је проузроковао развитак ствари окуповани области. Овај јавни глас није остао у круговима ван дома. Показао се глас и у делегацији. У спремајућем одбору планули су и чланови, чланови владине странке.

„Но умирише се, бар су гомилом у мирне променули се у јавној седници Они су онде тражили промену политике. Ми опозиција тражили смо у јавној седници јасну обвезну изјаву од владе, у погледу цели и средства тражили смо то, да се та политика са државе стварном снагом, са политичним опстанком у суглас доведе. Желили смо у име оног народа, кога средства новац, крв вотирамо, над које судбином је нама стражу поверио; тражимо, да се даде подпуно и умирујуће објашњење. Једна се велика чињеница истакла из тог неумирења, и то господо осећате сви, јер проблистава у вашим беседама, и то је чињеница, да ви нисте умирени о томе, да ће жртве свој крај достићи, да ове жртве политично, уставно, и финансијски неће се понови ти, и да ће донети рушење у погледу државе. Ово је узрок томе, што ви овде преустајете, и мисао и умирење молите од владе. Дакле оној влади, која на то нема другог одговора, него оног, да по могућству најмање хоће, о том питању, о политичном питању говорити — јер је то сам г. министар рекао — на очиглед тој влади дужни смо изрећи, да ако не уме са народним интересима у суглас доћи: то треба напустити ту политику (Живо одобравање с левице и крајње левице), јер тој политици није слободно и неможе се тако разпрострети, да се њој жртвују највећи интереси народа. (Тако је с десне стране.)

„Но кад се у том погледу влада није изјавила, учинио је мин. председник у другом правцу две изјаве: једна се у том састоји, да на ону политику, која се на оној страни (показује на крајњу левицу) и на тој страни предложише два разна закључбена предлога — у то он никад неможе улазити. Онде су предложили то, да се окупација не учини постојаном; овде су предложили, да се окупација испразни, и г. мин. председник је рекао: да он пак то неће никад учинити, јер на једно питање одговорио: „Једно пак примећавам, да владу принудити није можно, и да политика, која било да смо је ми с ове стране у закључбеном предлогу препоручили, било коју сте ви оданде (показује на крајњу левицу), дође до већине, ту политику нећу као влада спровести, него ћу је као противник нападати.“ Дакле изпразнења политику. „Ова изјава је доста не на то, да дознамо, шта исповеда г. мин. председник, то би његове присталице ради знати (смеј на десници), него то је доста, што знамо, шта неисповеда, и од тога нешто још више знамо, знамо то, да то, што ми препоручујемо, томе се и сад одључујући чиниоци противе; јер кад би било изгледа, да се ствар тако окрене, да така политика има цели, онда г. мин. председник сигурно не би се везао за то, да ће као опозиционар противити се, него би бар задржао себи то, да ће боље убеђење посљедовати (смеј с деснице.)

О Јокају је рекао: г. посланик Јокаји нешто је изрекао, да Босну треба управљати чрез јужне Славене, и чрез њи је умирити. После тога је циљао на хрватску државу, и на у хрватско-славонској држави постојеће живље. После је овде у дому, и у новинама по посредованој својој изјави тако протумачио своје речи, да се са Хрватском-Славонијом скопча Босна и Херцеговина, више је то тако разумео, да званични живаљ треба у већој мери узети из хрватске државне средине.

За тим спомиње г. посланика Лазара Мамузића. И он се покренуо са тумарном (kalandos) тражбином оне мисли, коју мин. председник није хтео дати. (Смеј с десне стране.) Но он је до тог посљедка дошао, да у очиглед оног српскот циљања, које на то иде да области при оснивању српске државе буду допуњујући део, треба основати католичку јужно-славенску државу, и на ту цел треба с Хрватском сјединити Босну и Херцеговину, и у том уједињењу је решење.“

Силађи наставља: „П. доме! Ја о томе питању сад у кратко говорити желим, (чујмо!) јер имам основаног узрока то предпоставити, да се таке мисли озбиљно у речи врзу, какав је то живаљ, п. доме! ком се тамо у Хрватској католички Славени броје? Становништво Босне и Херцеговине поред 150.000 католика има преко 500.000 српске вероисповести, и 450 до 500 хиљада мусулмана. Католички је живаљ најслабији, најбезначајнији; сваки је живаљ кадар онде управу одржати, само — католички живаљ не.

„И хрватски чиновници, — и то сваки члан делегације зна, — који су учествовали у управи Босне и Херцеговине, осећали су то, и започели су земљиштну католизујућу пропаганду. И сам сарајевски грчки митрополит искусио је то, и подигао је жалбу. Чуо сам од врло озбиљне стране споменути, да је мусулмана обраћење, католизовање било то, што би копчу образовало Босне и Хрватске, као између католичке јужно-славенске државе, и на који се живаљ наслонити могло, да би монархија могла одржати те области.

„За врло важно држим, п. доме! да разкалашним сањаријама нико себе непредаје.

„Противу тога, да се мусулмански живаљ сатрти може: најсигурнији доказ пружају оне европске државе, којима су мусулмани од векова подани. Енглезка има преко 40 милијона, истина међу 100 милијона становника, на Русију иду неки пар милијона, на холандске источно индијске поседе 10. милијона становника, у Француској и у фишканским странама има од мусулмана — претежна колонија. У Енглезкој годишње скоро од стотине година огромне своте на то троше да искорене мусолмане, и друге вероисповести утру, неплаћа влада те своте, него задруге и тела. И господо, шта је последак у холандском поседу, у Алгиру, и Русији? То, да неколико осиромашени португалски Чивута истина падну у уништење, који се после опет врате пређашњој вери, али о уништењу мусулмана та државна историја ништа незна. Недајмо се дакле тим лукавим заводењима. Знамо, да би хрватски живаљ у Босни био баш тако стран живаљ, као што један упортовани званичника део, који је сад тамо.

„Ако дакле хоће што друго, ако хоће то, да ова монархија узајми новац, ако то хоће, да обрати снагу на то, да оне области спојимо са Хрватском: онда питам п. доме да ли она политика, која је како за наш устав, тако и за наше новчане ствари тако кобна, мења што у битности, ублажавали шта у последицама? Ако има изгледа каквог за промену, да ли је друга промена у изгледу, пошто би последице те политике биле искључиво на терет Угарске обрачунане, јер би се са областима мађарске свете круне скопчале те две области. Дакле верни влади нису били кадри никакву умирујућу мисао открити у том правцу. Кад то дакле нису умели открити, онда шта стоји пред нама? Влада није изјавила се, владина странка тражи од владе изјаву, но поверење своје не везује за ту изјаву. Нама опозицијонарима је дужност крај учинити томе стању, чему се, као што се види, сви слажу онде (показује на десну страну), но које је г. посланик Хегедиш тако означио, да за најсигурније држи, кад тим тавним путем, на ком су, ту владу прате у тавности, у мраку слепо, који ји је до сад руководио. (Тако је! тако је! с левице.) Здраво је морало опасти овај парламенат и политични живот. (Живо одобравање с левице), да је у таком питању, које се у погледу ове са свију страна државе признаје за питање бића; слепа политика је једина, коју владина странка влади препоручује. (Живо одобравање с лева и крајње стране.) Дакле се не разуме то, каква је ова политика и ово становиште положај за последицу имали? Дакле не разуму то, да није доста да се у закону уврсти парламентски делокруг, да није доста то, да фирма над главом председника у златном везу стављена није доста, да кад дом заседава, хрватска и мађарска застава на стубу се горе повуче? (Живо одобравање с левице, и крајње левице.) Може бити парламентски делокруг бити свака спољашност, која пристоји народа сувренска права делећем парламенту, но то по себи узевши неоснива прави земаљски сабор, кад парламента енергија и дух, и свест свога позива у члановима му не живи. (Живо одобравање на левици, и крајњој левици). И у том парламенту, који се одрече тога, и да у погледу најважнији интереса самосвесно, и владу контролирајући неможе да поступа, у таком дому нема духа, и нема енергије правог парламента. (Живо одобравање с левице, и крајње.) Ја знам то, п. доме! да је дух мађ. политике у најновије време натражњим и малодушним постао. (Тако је! Тако је! с левице). И кад видим какву жалост у држави, то је та, да је мађ. средњи сталеж, народа ослонац, мађарског политичког мишлења јак стуб, у основу и независности свога материјалног бића тако ослабио, јер док је у пуној снази био, не би могли таку политику водити.

(Живо одобравање с левице), не би нашли већину, не са званичним мамцем, не са званичним упливом, која би ову политику примила. (Бурно одобравање с левице и крајње левице.)

Но у тој малодушности, у том обезнажењу народа, нама припада једна дужност: да вас опоменемо на то, да сте као већина позвани, не само да следујете влади, него и да је контролишете. (Одобравање с левице.) Заиста ви слепо следујете влади на мрачном путу, ушли сте у окупацију, и кад сте у њој били, питам, ни сте ли о њој у вашој адреси говорили као несрећи народа? (Тако је! с левице), и сад сте с нова готови следовати влади на другом мрачном путу. Увешће вас влада у анексију, ма да је иста јасним речима искључила је, кад су са страом одобрење дали на окупацију. (Одобрење на левици и крајњој левици.) Дакле прва сведочба није вама доста била? (Одобрење на левици.) Не осећате то, да г. мин. председник и влада не тако, као што су обичај имали казати, да између народа и судбе стоји, него је и мин. председник стојао међу народом и народним интересима. (Живо одобравање с левице и крајње левице.) И веровало се, и сав труд владе око тога је био, да увери народ; што му није у тешњем савету успело, у том неће ни народа једнодушним поступањем, и народа крепким поступањем успеха бити. (Одобравање с левице.) То је осамљење народа од народне властите среће, на које је Карло Етвеш циљао, да т. ј. г. мин. председник држи себе за онемогућеним не само код круне, него и код народа. (Кретање на левици.) Кадгод се велики интереси народа обављају, одкад г. мин. председник тамо седи, увек је на то обраћао своју политику, да са већ свршеним чињеницама ступи пред сабор (Истина је! истина је! с левице), и увек је било успешно за њега. У том не би успео други, не би и он успео, Но ко се тамо над народом намести у народу који хоће да тавним путем води народну судбину, онај нека покаже велике успехе. (Тако је, тако је с левице.)

Поред велики успеха, поред очувања велики народни интереса, да како да г. мин. председник има право овде ступити, и има право казати: законе нисам одржао, али дику и интересе државе овим јаким рукама очувао сам; али овде ступити, тавним путем водити народ примером и употребом дипломатичним, најсумњивијим, дволичним изјавама, тавним путем иосити народ тамо, што се напослетку само по нужди, само тиме може примити, да је то стање привремено, да ће бити размрсења из тога стања, (Истина је, истина! с левице) и сад по други пут хтети тамо носити, да оно, под којим је условом примио окупацију (одобравање с левице) искључиво са анексијом осујети господо, ако се узмогне догодити, то бележим не влади, него већини. (Живи узвици: Тако је! на левој и крајњој левици.) Ја се само на то позивам, што је г. мин. председник казао: да признаје то, да„ великим странкама оправдање даје, да у колосеку једне за умесну упознате политике стално останете.“

„Дакле шта је то, п. доме! што ја вама п. већино овде у другом закључбеном предлогу препоручујем? Ништа друго — и не на ово у ово време и у тако снагу и пажњу исцрпљујућем стању вашу пажњу молим — него то је, што је јасније, него ваша политика повређено у вашој 1878 године углављеној адреси. Ви нисте примили окупацију другчије, него само чисто под условима, који су садржани у мом одлучбеном предлогу. Које су то? То, да окупација буде привремена, јер то можда је најбоље.

„То се каже у тој адреси: „С искрености кажемо Вашем Величанству и слободни смо пажњу управити на оно дубоко узнемирење, које је проузроковао овај босански и херцеговачки ратни поход.“ То каже: „Опште је убеђење, да и у најпоспешнијем случају неће моћи стојати у размеру са оним тешким жртвама, које захтева.“ Пазите само на вашу политику. То кажете: „Ми смо убеђени, да ће вашег Величаства мудрост и уставни осећај свагда одбити ово стање, сваку таку промену, која би већини верни народа, и великом делу политични чиниоца познатим њиним жељама противна била.“ То се каже: „Не само материјални обзири занимају државе опште мнење, него занимље такође и онај могући рефлекс, који би нов живаљ у монархији ма само и привремено и можда на тај велики посао могла вршити, које је после толике борбе, после таки горостасни препрека год. 1867. остарила се. (Допадање са левице.)

И напослетку ви то кажете: „Вашег Величанства високом увиђењу и добре воље спрам верне Угарске сигурно ће поћи за руком наћи тако решење босанске и херцеговачке ствари, које се у слојевима народа од палате до колебе распростире, и кадро бити уништити, да и у овој адреси и поштовањем тумачене бриге престану, и да већ изчезавајуће наде наше управљене на побошљање нашег стања, с нова пробудити.“

То каже даље: „Неокрњљиво одржање овога основа чини највећу жељу Угарске, она нема таке аспирације, које би управљене биле на увећање земљишта свога, него сву снагу своју жели обратити на радњу о унутрашњим реформама, и на побољшање општи економски одношаја.

Завршује с питањем: „а што ћути влада? Не за то, као да не би знала, да се анексијона политика спрема, него што не уму пронаћи оно, што би за више — добро разумите — привремено умирење удесно било. (Живо одобравање с левице); дакле реците, покажите, да је неоснована брига државе, реците зашто се удаљујте од властитог становишта, зашто се удаљујете од тога, што сте г. 1878. за основво начело ваше политике држали?

„То је ваша политика, коју ми у одлучбеном предлогу препоручујемо. Шта кажемо ми у предлогу? То кажемо, да дуализам у опасност долази, да државним повчаним стварима пропаст рађају. Зар није време ту, да ви на ноге станете? Да ли што сте год. 1878 исповедили, одонда догодивши се ствари сведочба стишала ваше бриге? . . . Ступите напред! Ако ви хоћете, онда идите мрачним путем, којим вас води г. мин. председник. (Живо одобравање с левице.) Или ако сте приклоњени програму 1878. то примити мој предлог. Ту је избор пред вама и из тога се извући може само изликама; народ не да себе умирити.“

Ми смо из подуже беседе Силађија обширније повадили важнија места, јер су важна за наш свет. Ми смо већ рекли, да је то врло знаменита појава, да је цела опозиција мађарска, тако рећи већа интелигенција у сабору против предузимања анексије Босне-Херцеговине.

То је од краћег времена велики корак, јер су од пре тек неки подизали глас противу анексије — сад читаве странке, најумнији мађ. мужева. С тога смо дужност нашу испунили, кад смо језгру њини мисли и изјава прикупили и нашем свету саопштили.

Политички преглед.

Познато ће бити, да је у исто доба, кад је Београдско Певачко Друштво славило своју тридесетогодишњицу, дакле о Духови, — да је **и загребачко певачко друштво „Коло“ двадесетогодишњицу** своју славило. О тој светковини извештава један бечки лист овако: „Певачка светковина у Загребу, од које су се демонстрацијама у смислу јужно-словенских аспирација које надали, које бојали их се, са свим је невино прошла. Од самих словенских дружина биле су само њих три заступљене, а са стране дошла је само једна депутација љубљанског певачког и ђимнастичког друштва. На састанку, што је био у недељу, покушао је истина некад много помињани др. Маканец, да протера мало политике, позвавши Словенце, да се с Хрватима стопе. Али прво и прво, господин Маканец не броји се више већ одавно у људе, који на загребачком политичком небу ведре и облаче, а друго, његов је позив тек сутра дан дао одзива, и слаба. На састанку, што је у понедељак био, изјавио је на име председник љубљанске читаонице (др. Гафкар), да се осећа као Хрват. То може бити истина, али тешко да ће имати велика уплива на односај Словенаца к Хрватима.“

Брнски лист „Моравске Орлице“ орган аустријског министра правосуђа, Пражака, донео је 18. о. м. уводни чланак, који прави велику сенсацију. Ту се позивају образованији редови **моравских и угарских Словака**, да се с Чесима једном већ споразумеју, па да чешки језик приме за књижевни језик. Тим би, вели се у чланку, обадва племена, и чешко и словачко, много добила, Словаци би са свим друкче могли стати према Мацарима, кад би им довикнути могли: Нас нема, као што је при последњем попису становништва набројано, подруг милијуна, него ми смо чланови народа, који броји осам милијуна, народа, у кога је књижевност и повесница куд и камо знатнија и старија, но што је мацарска. Нема сумње, разлеже се даље у чланку, да се Чеси из Чешке и Моравске не би већма бринули, но што се сад брину, за северне крајеве угарске, кад би се и северни крајеви Угарске тицали њиховог права, и да Чеси не би могли својој идеји куд и камо већег нагласка дати, но што они или Словаци сад могу чинити. Сваки Словак, завршује чланак, треба у својим круговима да проповеда, да Словаци приме чешки језик за књижевни.

О радњи **подунавске комисије** јављају „Пол. Кор.“ из Галца, да је 14. о. м. требао доћи на дневни ред трећи део правила о пловидби по Дунаву, но да је расправа одгођена била, по што се бугарски повереник разболео био. Из кругова подунавске комисије дознаје исти лист, да је бугарски повереник упућен, нек поднесе исправак на бареров предлог, но западне силе покушавају у Сретцу, не би ли бугарску владу склониле, да она измени то упутство. Говори се, да их и Русија потпомаже. Из румунских врела пак јавља се, да је у комисијској седници, која је била од јуче осам дана, Румунија поднела противпројекат баперову предлогу и осим тога да су поднети исправци њ. Какав је румунски предлог, то се још не зна, али у Букурешту се надају, да ће бареров за цело бити одбачен.

Онима, који су се надали, да ће оставком Махмуд-пашина министарства **криза у Мисиру** бити решена, није се нада испунила. Ситуација се на Нилу није тим изменила, остала је рђава, као што је и била. Арап паша влада не ограничено у земљи фараонској, и без кабинета и без кедива. Странцима је овладао страх, те се гомилама исељавају; новчани заводи шаљу из Мисира свој новац и своје књиге на страну. Прошлог понедељника искали су инглески и француски заступници у Цариграду идентичком вербалном нотом, нека Порта даде изјаву на корист потраља, нек одобри, што је он до сад урадио, па нек Арап-пашу и остале војничке поглаваре позове у Цариград, да правдају, што су до сад учинили. До среде Порта није била ништ одговорила, а од ото доба још нису до нас стигле цариградске вести. Но у среду после по дне изјавише сугласно заступници Аустро-угарски, немачки, руски и талијански, да одобравају француско-инглески захтев и да му се придружују. И тако ће се Порта морати скорим одлучити, како да се влада у мисирским заплетима. Она је у Паризу и Лондону већ дала полуслужбеним начином на знање, шта намерава у Мисиру чинити. Намерава на име, да пошље повереника у Мисир, да ту поврати ред и мир. Сад се канда силе договарају и обележавају том поверенику границе његовој мисији. У поредо с тим води се жицом жив преговор међу Паризом и Лондоном с једне стране и западним и осталим силама с друге стране. Француска је предложила, да се у Цариграду посланичка конференција састане, и Инглеска је већ изјавила, да ће се за тај предлог заузети код осталих сила. Хоће ли ове последње на то пристати, то ће се врло на скоро видети. „Берлинска вест тајмсова, која је рекла била, да ће Талијанска, као јевропска мандатарка, у Мисиру посредовати, опровргава се одлучно. Но дуго још не ће моћи трајати, мораће се како, тако решење донети. На томе се са свију страна ради. Лорд Гренвиљ договарао се 19. о. м. дуго с гр. Мин тером, немачким послаником у Лондону, а сутра дан био је бар. Хиршфелд, немачки пословођа у Цариграду, на приватној аудијенцији код султана. Ово последње значи, да Немачка хоће живо да учествује у расплетању мисирских заплета, па за то се сад и јавља, да је Бисмарк, који је све до скора био болестан, са свим оздравио. Ствар се дакле врло захукава, те ће јамачно скорим бити — готова.

У овај мах налази се **Белгија у изборној кризи.** Дана 10. о. м. обављени су општи избори ради обнове покрајинских већа. Исход беше добар по либералце, по што су они не само сва своја места задржали, него још и неколико нових задобили. Дана 1. јуна о. г. требаће половину и прве и друге коморе обновити. По што од народних заступника иступају 48 либералаца, а само 18 клирикалаца, од сенатора пак 22 либералца, а само 11 клирикалаца, то је левица саразмерно већма ослабљена, него ли десница, особито кад човек узме на ум, да либералци имају у обе коморе тек незнатне већине. Добију ли дакле клирикалци само пет, шест мандата, то ће бити доста, да садашња влада дође у теснац. У тој невољи још је срећа, што је васколика левица, против свог обичаја, сложна. Жансон, првенац напредњачке левице, није хтео у Литиху да се кандидује противу воће умерених либералаца, противу Фрер-Орбана. Сви либералци држе се пароле, да сложно устану на заједичког непријатеља, на клирикализам. Код парламентарних избора пресуђиваће опет школски закон, тј. према њему свршаваће се избори. Тај закон обвезује општине, да издржавају школу, која стоји под надзором државним.

Са угарског сабора.

У седници од 12. (24.) маја настављена је дебата о пацификационом кредиту и као први знатнији говорник узе реч

Ернест Мезеји: Тактика говорника владине странке је та, да показују на опасности панславенства, дакле на неку даљу опасност, само да би одвратили пажњу од ближих опасности. У осталом седиште грозећем панславенству није Петроград ни Москва, као што Јокаји каже, него Беч. Политика монархије држи се сада Славенства и то је чудновато, да се ми дајемо употребити као средство, да се јужни Славени подјарме и обратно да се Славени на то употребују, да се наша државна експстенција пољуља. Никад потпуније није употребљен систем „divide et impera.“ С тога се не треба чудити симпатијама странке независности према Југославенима. Ако се из догађаја од год. 1878 може каква наука извести, онда је то та, да се народности у Угарској не треба да жрвују Славенству. Ако имаде каквог горег издања дунавске конфедерације — као што Иванка рече, — онда је то она политика, што се сада води у Бечу. У хисторичном јединству лежи снага Угарске.

Изјавама Политовим морамо приписати већу важност — све да и сумњамо у његову искреност, — јер те речи долазе из уста једног народног агитатора. Задатак наше владе може само тај бити, да снажи појам политичног уједињења.

Већ од год. 1875 приправљ се босанско питање са игнорованjем јавног мњења у Угарској. Фузија се збила, да би се земаљске финансије уредиле, и сада гомила већина порез на порез — а све ради Босне.

Говорник усваја етвешов сепаратвотум, односно силађијеве предлоге за одлуку. (Живо одобравање на крајњој левици.)

Август Керекеш вели, да је у народу нестало поверења у парламентарност. Ми смо приморани, да наше најважније издатке покривамо са дуговима, па како смемо онда правити издатке, који никако не леже у нашем интересу? Он би предложио, да само они срезови, које већина заступа, сносе издатке, који се ишту у подаеску и закључује са изјавом, да усваја сепаратвотум етвешов. (Одобравање с лева.)

Лајош Мочари вели, да се чешће сам запитао, би ли било целисходније, да останемо у Босни — кад је већ једном окупирана — или да исту оставимо. Факт је, да када је министар-председник разјашњавао реч „occupet“ из француског речника, да је онда пред очима имао само анексију Босне и упозорио на њу, као на крајњу мету владине политике. У истом смислу изразио се и министар правде у свом јучерашњем говору. По томе би било штета, кад би се господа од владине странке одавала још и данас илузијама, да та окупација остаје само окупација и да се неће претворити у анексију. Најцелисходније би дакле било, кад се зајискани кредит од 21 милиона не би дозволио, те се тиме онда не би на потпомагала та штетна политика.

То је просто жудња за експанзијом, то је дворска политика, која се у овој политици манифестује, то је нама свима позната „политика моје куће.“ Морамо се осврнути натраг на историју кабинетске политике у 16 столећу, када је још владао тај назор, да су народи ту због владара а не обратно, па онда тек можемо разумети ту штетну политику. Људи, што седе на владиним клупама, ти заваравају земљу са лажима у погледу на босанску политику. (Живо одобравање на крајњој левици. Ларма с десна.)

Председник куди говорников начин изражавања.

Чанади (довикује): Е, па нека не лажу!

Председник: Посланик Чанади нема реч, и с тога је у толико мање овлашћен, да се на тај начин изражава.

Мочари настављ: Жалост је, што су баш Мађари ту политику инаугурисали. Министар спољних послова, који је окупацију смишљао и извео, био је жаљ боже Мађар. Можда му се то чини генијална мисао, да те земље окупира; али он није размислио, какве посљедице тај корак може имати. И министар-председник је био увек заузет за ту полилитику, а данас се већ тако у њу уживио, да јој формално служи. (Одобравање и допадање на крајњој левици.) Министар-председник рече, да су данас интереси династије и народа истоветни; јер далеко је оно време, када су се интереси владалачке куће делили од интереса народних. Говорник признаје, да би то тако морало бити; али данас види сваки непристрастан човек у земљи, да је босанска политика, која држави наноси само квара и штете, да је то најмилија идеја владалачке куће и да се услед тога досљедно и води.

Говорник пориче, да би безусловна дужност сабора била та, да све оно верно извршава, што делегације закључе. Јер где би онда био суверени пожај парламента; зар он онда не би спао за потчињени организам делегација?

После неке полемике против више предговорника мотивује још, за што усваја сепаратвотум Етвешов. (Живо одобравање на крајњој левици.)

У четвртак 13. (25.) маја отворио је дебату посланик

Лајош Урвари овом беседом: Штована кућо Ја сам саслушао велики део беседа и трудио сам се, да пуном објективношћу пресудим оне аргументе, који су за обрану окупације изнешени били. (Чујмо!)

Са великим интересом пратио сам говоре оних мојих посланичких другова, што ми у том питању на супрот стоје и скоро без изузетка за окупацију говоре. Признајем, да се у њиховим аргументима показала сва снага њиховог оштроумља, па ако при свем том никаква успеха не покажу, онда то не треба приписати њиховој неспособности, него хрђавој ствари, коју бране. (Одобравање с лева.)

Један једини од мојих посланичких колега тамо на десници је ћутао. То је мој врло штовани пријатељ Макс Фалв, о коме је познато, да у свом листу непрестано опонира окупацији. (Тако је! с лева).

Други један мој колега, г. референт Лудвиг Ланг,

који је дебату створио, ступио је са великом свешћу победе за ту ствар, и представио је ствари тако, као да се ништа замерити не може свему ономе, што се до сад збило. Ја мислим, да ће г. референт, када буде до краја саслушао говоре наших посланичких колега, бити са свим другог мишљења. Посланик Чики рекао је, да је јавно мњење често на кривом путу. То се неда порицати. Али кад се поједини људи истичу па веле, да они имају право, онда се може с правом искати, да они причекају на догађаје, па да према догађајима суде, а не по изјавама појединих министара. Чики је даље рекао, да се земље морају окупирати, јер сачињавају за нас обранбену позицију. За обранбену позицију мора земља принети највеће жртве, то је истина. Али ја питам: каква је то обранбена позиција, која нам велики део војске у мирно доба иште, и која пружа прилике, да нас због тога нападају? (Одобравање с десна.)

Када је букнуо источни рат, многи мислише, да ми узимамо положај за Турску и хоћемо да руски уплив потиснемо. Но догађаји су опровргли та очекивања. Данас је ситуација друкчија, ми стојимо на супрот сасвим другим захтевима. Било би апсурдно под промењеним околностима излазити са истим захтевима. Сигурно је, да је источни заплет нанео нама великих тешкоћа ради племенског сродства, које постоји између тамошњих народа и појединих народности у нашим крајевима. Али од свију решења најгоре је оно, што га је влада употребила. (Одобравање с лева.) Шта значи владина политика? Она је припомогла, да су они народи постали самостални, пошто је румунска и српска краљевина признаната; с друге стране смета оним покретима, пошто улази међу оне народе и окупацијом Босне сама даје повода, да се сви они елементи, који су према нашој монархији непријатељски наклоњени, сада против нас заклеше. Кад ми то видимо, морамо безусловно доћи на ту идеју, да се Аустрија опет, као и иначе, тако и сад задоцнила са једном идејом или војском. (Одобравање с лева.)

Говорник прелази на идеју дунавске конфедерације и мисли, да би то спадало међу најтеже проблеме, како би се тако велика монархија као Аустро-Угарска данас увукла у дунавску конфедерацију. Али сигурно је, да ми морамо тражити пута, који најсигурније води удовољењу интереса наше земље.

Ти путеви су различни. Могла би се нека места са стратегичког гледишта посести; могла би се конвенција закључити са дотичним народима, али говорник не може одобравати, да ми сами себе слабимо, да наше финансије погоршавамо; за то усваја силаџијев предлог за одлуку.

Коломан Терш разлаже у почетку свога говора, за што је крајња левица у овој дебати са тако много говорника заступљена. Не за то, што би имала наду, да ће осујетити поднесак, да се не прими у закон, него само да обележи, каква антипатија, какво огорчење сусретају сличне поднеске у земљи и парламенту. Расположење народа ваља саветници круне у првој линији да поднесу круни до знања, и овде разлаже говорник, какве је наде гајила земља, кад је Коломан Тиса, овај државник par excellance позван у савет круне. Тим очекивањима није никако одговорио.

При крају свога говора упућује Терш на славијев цитат, кога је у делегацији изнео, по коме за 25—30 година ни једна влада на истоку неће створити реда. Даје израза нади, да ће странка, која истина нерадо, али ипак вотира покриће, да ће увидети, да земља таке терете неће моћи дуго сносити, те ће се а пре а после одлучити, да те жртве одрекне. Снаге земаљске би се свакако куд камо више штедиле, кад би се већ сад дошло до тог закључка, него тек после толико година.

Он усваја сепаратни вотум. (Одобравање на крајњој левици.)

За тим је говорио др. Светозар Милетић, чији смо говор у опширности саопштили у 77. броју нашега листа.

Карло Ревицки хоће, да с обзиром на велику умореност, која у вући влада, што краће свој вотум мотивише. Са окупацијом Босне донесмо змију у кућу, која ће нам у будуће велике бриге задавати. Говорник критикује за тим владину политику, која се до сад одликовала једино суровим повредама кућевног мира и извршавањем бруталности на мирним грађанима, а овамо управо ништа не чини за беду и невољу, која влада у унутрашњости земље. Из тога узрока, што се поступак владин тако противи закону, не може говорник усвојити поднесак, већ се прикључује сепаратвотуму етвешовом евентуално усваја силаџијев предлог за одлуку. (Живо одобравање на крајњој левици.)

Последња седница, где се расправљала „босанска ствар“ беше у петак 14. (26.) маја, која је и најважнија била са сјајних говора, што се тамо држаху.

После референта Ланга држаху закључне говоре посланици: Карло Етвеш и Десидер Силађи и министар-председник Тиса. Цео ток седница саопштен је и исцрпљен у дотичним чланцима у пређашњем и овом броју нашега листа, с тога није нужно, да се још једном на овоме месту навађају.

За тим се прешло за гласање, које смо у кратко већ јавили на другом месту. Оно је дало овај резултат: верификовани су 447 посланика; председник није гласао; са **да** гласаху **222**, са **не 139** посланика; отсутни беху 85 посланика; према томе је поднесак са већином од **83** гласа усвојен за основу специјалне дебате.

После тога се прешло на гласање силаџијевог предлога за одлуку, који је већином гласова одбијен.

За тим је законски нацрт примљен и у специјалној дебати.

Инглеско-црногорски уговор пријатељства, трговине и пловидбе.

(Свршетак.)

Чланак XIII. Главни консули, консули, вицеконсули, проконсули, и консуларни агенти сваке уговорне странке који стоје у државама или посједима друге добијаће од стране местних власти сваку помоћ која им се може дати по законима, за повратак одбеглица, не робова, с трговачких бродова њихових земаља.

Чланак XIV. Одређење овога уговора примењиваће се на све колоније или иностране државе Њенога Британског Величанства, у колико је то дозвољено законима, с изузетком овде побројаних, то јест:

Канада,
Нови Фундланд,
Кап,
Натал.
Нови Јужни Уелс,
Викторија,
Кинсланд,
Тасманија,
Јужна Аустралија,
Западна Аустралија,
Нови Зеланд.

Ипак, уговљено је, да се одређења овога уговора примијене и на оне колоније или државе иностране горе побројане у име којих представник Њенога Британског Величанства на двору црногорском на ту цијељ поднесе нотификацију министру инострана дела Црне Горе, пре но што протече година дана од онога дана када се размијене ратификације овога уговора.

Чланак XV. Овај уговор биће ратификован, и ратификације ће се измијењати на Цетињу, што је могуће прије иза потписа. Он ће се одмах иза размене ратификација почети изводити, и остаће у снази за десет година од тога дана. У случају ако ни једна од обе уговорне странке не буде, на дванаест месеци пре но што истече поменути рок од десет година, објавила другу своју намеру да жели прекинути снагу овом уговору, он ће остати у снази још за читаву годину дана, рачунајући од онога дана када једна или друга странка уговорна објави да од њега одустаје.

За достоверност чега, дотични пуномоћници потписују се, и ударају печат својих канцеларија.

Рађено на Цетињу, двадесет првог дана месеца јануара, иљаду осам стотина осамдесет друге године.

(М. П.) У. Кибри Грин.
(М. П.) В. Ст. Радонић.

Протокол од 21. јануара 1882.

Потписани, пуномоћници Њеног Величанства краљице сједињене краљевине Велике Британије и Ирске и Његовог Височанства књаза црногорског саставивши се у конференцију, узели су у разматрење ово што иде:

Они су узели на знање факт који пост ји, и то: ма да је чланком III. уговора потписеног данас између Њеног Британског Величанства и књаза црногорског сва роба која се производи или прерађује у Британској при увозу у Црну Гору ослобођена од сваке дажбине или таксе, изузимајући дажб не које ће се наплаћивати за пријенос кад ту услугу чине чиновници царински, за јавно мерење и за одржавање и побољшавање обале и зграда царинских, ипак су производи и прерађевине Британске у самој ствари подвргнуте наплати од четир по сто, и то ударањем унутрашњега намета, који већ постоји и који се удара су четир по сто на сваку продају стране робе. У след тога они су одлучили да утврде, да ова унутрашња такса од 4 по сто на продају стране робе у књажевини престаје онога часа, чим влада црногорска даде снагу своме храњеном праву, које се налази у зачељу 3 чланка III уговора, то јест, да ће на увоз свијех производа и прерађевина британских узимати данак који неће бити виши од осам на сто ad valorem.

Сувише, потписани пуномоћници изјављују да речена такса унутрашња која већ постоји за продају производа и прерађевина страних, не ће моћи никада пријећи четир по сто, и да ће се свако смањивање које би се можда дозволило за производе или прерађевине треће које силе, протегнути одмах и безусловно и на робу произведену или прерађену у Британској.

Остала утврђења чланка III. остају у снази онако како су уређена овијем уговором.

Овај протокол сматраће се и оснажиће се као саставни део реченога уговора, и ратификоваће се у исто доба кад и уговор.

За достоверност чега, потписани су саставили овај протокол и ударили на њ печате својијех канцеларија.

Рађено на Цетињу, двадесет првога дана месеца јануара, године хиљаду осам стотина осамдесет друге.

(М. П.) У. Кирби Грин.
(М. П.) В. Ст. Радонић.

Матица Лужичких Срба.

Књижевно друштво Лужичких Срба, Матица Српска (Mačica Serbska), држало је 31. марта о. г. у Будишину (Bautzen) своју годишњу скупштину. По једном чешком листу доносимо извештај о том највећем књижевном заводу северозападне нам браће, која нас већ и с тога морају занимати, што су и једног имена и једне крви с нами.

По што председник матичин, Комтур Ј. Ф. Смољар (Smoler, Schmaler) не беше дома, него на путу, то је у скупштини председавао председнички заменик парох Хорник. У беседи, којом је скупштину отворио, помене председник обеде, што их је један део немачке пресе пре кратког времена (после скобељевових беседа, кад се у Немачкој и Аустро-Угарској дигла граја на Словене) бацао на племените тежње матичине. Говорник потврди, да је друштво у смислу својих правила, потврђених од власти, само радило својим матерњим језиком за народно образовање. Лепо сведочанство дао је друштву допис немачка научењака, који је радњу матичину и културни значај малих народа хвалио и при том позивао на хумане назоре „правих Немаца“ Хердера, Лесинга, Гета и Рикерта.

Из годишњег извештаја, што их је ђимназијски надучитељ, др. Ф. Муке, поднео, видимо, да је друштво порасло за 12 чланова и да су 4 члана умрла, међу њима пређашњи заслужни тајник друштвени, капелан М. Роле. Осим календара „Предзенка“ (Pschedzenak), друштво је лањске године издало две свеске свог „Часописа Матице Српске“ (Časopis Mačicy Serbskeje), за који су Ј. Веле, проф. др. Пфул и М. Косик дали песничке прилоге. Осим тог имају у лањском „Часопису“ 90 народних песама из збирке пок. патра Маркуса, књижевни преглед за прошастих пет година од патра К. А. Јемжа, састави из науке о језику од проф. дра Пфула (који је написао врло добру граматику лужичко-српског језика на историјској основици), дра Мука, од уредника патра М. Хорника и многих других. Доње лужичко одељење матичино издало је добар превод молитвеника, у народу омиљена. За штампу је спремљен мали зборник сајлерових песама, спеваних доње-лужичким говором. Радостан је појав, што су се ове године први пут могле српским ученицима поделити стипендије из крашевскове задужбине; поделио их је старатељ те задужбине, пат. Хорник, трима ученицима будишинске ђимназије, сваком по 60 марака.

По благајниковом извештају, Матица је имала 3322 марке прихода, 3162 мар. расхода, тако да је друштво крајем 35. године своје имало у благајници 1656 марака.

Матица просвету у народу и тим шири, што своја издања бесплатно шиље разним књижницама народним. Из лањске накладе своје разаслала је тако 640 примерака, а са свога стовара растурила је лане свега 8400 примерака.

Као што је друштвени књижничар известио, друштво је минуле године 126 књига које добило (међу њима повећи речник у рукопису), које купило.

Матица Српска има у Будишину свој дом, којим је лане управљао нарочит од друштва изабрани одбор. Дом друштвени почиње ове године носити хасну. Као што је на име извештач поменутог одбора, Митерлајн, известио, исплаћен је прашкој „Живностенској банци“ дуг, што је на истом дому лежао, и изглед је, да ће ове године бити бар 150 мар. сувишка. Председников заменик, који је руководио скупштину, рекао је у том погледу, „да смо на најбољем путу, што води бољим временима, и да свак може бити задовољан с резултатом, што смо га у последње време постигли“.

Од нових примљених чланова јесу њих 9 редовни, међу њима — на радост — два (лужичко)-српска сељачка друштва, и 12 ванредни, и то 1 Чех и 11 Пољака. И ми би требали да се сетимо братског и једноименог нам друштва.

За тим је по правили обновљено друштвено часништво, и изабрани су: за председника парох Михајило Хорник, ђакон др. Калић за председникова заменика, семинарски надучитељ Фидлер за књижничара, референдар Митерлајн и капелан Скала за одборнике. Пре избора часника пак уметнута је у друштвена правила установа, по којој „Србин (лужички), који има великих заслуга за (лужичко) Српство и који је више година био председник „Матице Српске“, може бити Матици за почасног председника наименован“. После избора друштвених часника буде прочитан предлог начеоника и одбора друштвеног, који гласи: „Нека главна скупштина Матице Српске изволи велезаслужног (лужичког) Србина, свог многогодишњег председника, г. Комтура Ј. Е. Смољара себи за првог почасног председника именовати“. Предлог буде акламацијом усвојен. Из разлога, којима је тај предлог разложен, буди ово саопштено:

„У „Шлеским Новинама“ — стоји у разлозима — беше, поред других злобних нападаја на наше праведне народне тежње, особито уредник „Српских Новина“ (Serbske Nowiny), наш Ј. Е. Смољар, приказан од жалосна опадача као невераи својој отаџбини, као опасан агитатор, који с руским новцем, а против свог краља и цара агитује. Ми знамо, да оне срамне оптужбе нису ништа друго, до ли лажи, бесрамне, нехришћанске обеде; шта више, ми с друге стране и то знамо, да је г. Комтур Смољар један од највернијих поданика свога краља, један од највернијих родољуба у земљи, човек, чије ће знамените заслуге далеко потомство још поштовано памтити и захвално уживати, човек, чији часопис основе хришћанске вере и добрих обичаја с љубављу шири међу (лужичким) Србима. С тога није наше, да кривца бранимо, него да отворено и поштено покажемо, да нашом „Матицом Српском“ никад није велеиздајник управљао, него да она с највећим поуздањем високо цени, што је славни Смољар толико година њен председник био, и да она сматра за хришћанску си дужност, да његову част брани и штити, као част човека, чију верност краљу и љубав отаџбини сматра она као свој штит, и тим показује, да она сваки напад на смољарову особу презорно одаје се одбија“.

Из одлука главне скупштине буди још поменуто, да ће Матица о двестагодишњој православи дана, кад је пољски краљ Собјески ослободио Беч од Турака, издати о том предмету спис за народ.

Завршујући овај извештај, желимо од свег срца за једно с извештачем чешког листа, који нам је горње податке позајмио, да посестрима (лужичка) „Матица Српска“ у овој 36. години својој нађе међу браћом својом Словенима што више нових чланова, пријатеља, помагача и добротвора, како би своју задаћу што пре и што бољма испунила, како би матерњим језиком одржала и душевно развила братски нам лужичко-српски народ. Наспори боже!

ДОПИСИ.

Вршац, 19. маја. — Застава нашег певачког друштва освештена је другог дана Духова 1869 год. а од исте године овамо приређивало је ово друштво сваке године „шумску забаву“, мајалес, како би се ми Вршчани сећали исти дан када нам је друштвена „застава“ освештана, тако је већ по уобичајеном начину и ове године шумска забава одржана. Што се одзива од стране грађанства тиче, морам признати да је врло добро ова забава не само од стране Срба, већ и од стране иновераца посећена била, кад већ рекох да је врло добро ова забава посећена била, то ће се свако зачудити кад чује да је цео приход од ове забаве 57 фор. био, по моме мишљењу држим да није ни половина присутних улавница плаћала, које је за цело на уштрб овоме друштву, јербо да су сви плаћали то би чист приход морао већи бити, него цео приход којег сам горе навео.

Ја пак држим да је одбор пев. друштва требао да на програмима стави како се посетиоци ове забаве умољавају, да како на место забаве дођу, себи улавнице код друштвеног благајника изваде, тим пре што је немогуће благајнику да од једног до другог трчи, и тражи да га позове да себи улавницу извади, ово што рекох тим више држим да би нужно било, што сам имао прилике и овај пут видити, како су „редари“ од „неке“ господе нападнути били, што су их позвали да улавнице плате, а дотична господа врло добро знају да се ма при каквој забави прво улавница плати, јербо без исте несме ни у дворану да уђу. Даље сам још и то приметио да су се „редари“ и на полицију обратили да иста позове ону господу која нехтеде да плати да се са места забаве удале, истина полиција је чинила своје, но само што опомењени осташе при својој изреци: Не плаћам! Ето да је била београдска „полиција“ она би чинила овом приликом употребу са својим „тесацима“, но тога свега није било код нас, већ сви смо се скупа веселили, као онај што је платио, тако исто и онај што није.

Као што сам у почетку рекао, да се по уобичајеном начину ова забава и ове године приредила, немогу а да не саопштим штов. чит. публици такођер једну појаву, која је код нас већ од више година при оваким забавама уобичајена, ово што ћу сада саопштити, неможе ни самој пев. дружини на част служити, а такођер ни оној господи која се онако гадно овом приликом понашала иста се господа међ провинцијалну интелигенцију броји, нека се стиде! Мисле ли иста господа да је публика ради тога ову забаву посетила, да њих слуша и гледа како се они скарадним речма часте, и бију као мађарски кочијаши? и опет велим нек се стиде! (Имена несаобштавамо, јер се у Вршцу јамачно обште зна, ко су. У.) Због исте господе напустио је већи део публике ову забаву већ у четир сахата по подне. Но да се упитамо које сада понајвише уштрбљен? Ја држим певачко друштво, тим пре што се већ и неки чланови изјаснише да се стидити морају што су чланови овог друштва, и да ће се избрисати из чланства, које им се и одобрити мора, ако и надаље овако утраје. Одбор пев. друштва би требао да непристрасно испита цео ток ствари, и кад кривце савна да сазове ванредну скупштину и да истој предложи да се кривци као недостојни из овог друштва искључе; само на овај начин може се до реда доћи, дали ће одбор своју дужност чинити то идемо да видимо.

Славко.

Вести из места.

— Каменичко-новосадски помесни пароброд, „Нимфа“, возиће у среду у Чортановце. Са новосадске станице своје креће се у пола 2 сах. после по дне, а враћа се у 7 сах. у вече. Подвозна цена тамо и на траг 50 нов. од особе.

Нови Сад 22. маја. У бр. 77. „Заставе“ донешеном телеграму каже се да су у босанској ствари против владиног предлога гласали др. Милетић и др. Максимовић, а за владин предлог 6 Срба угарски и 1 хрватски. О дру Политу-Десанчићу није било спомена јер је он хитним послом пре гласања морао из Пеште одпутовати, те зато гласао није. По себи се разуме, да би он против владиног предлога гласао, као што је то изриком у својој

беседи казао. И по томе по себи се разуме, да он међу они 6 Срба угарски не може спадати, јер посиљач телеграма разумевао је под оних 6 посланика Србе владине странке. Пошто се видило да ће влада имати велику већину, то није могло бити одлучно, да др. Полит при гласању остане.

= Данас је одржана годишња главна скупштина „друштва за српско народно позориште“, на којој је било око 30 чланова. Прочитан је извештај председника дра Лазе Станојевића о укупној радњи управнога одбора од 1. јуна 1881 до 1. маја о. г. Тај извештај, који ћемо засебно донети у нашем листу, узет је на повољно знање. — Прочитан је извештај управнога одбора о стању фонда позоришног. По том извештају порастао је фонд позоришни са 2,426 фор. 77 н. — Прочитани су извештаји о рачунима главне благајне, позоришне дворане и позоришне дружине, па су за супер-ревизоре истих рачуна одређени чланови: Мита Кода, Андрија М. Матић и Милан А. Јовановић. — По извештају о заслузи позоришне дружине износи примање 19.890 ф. 66 н., а издавање 18.726 ф. 60 н., и тако чини сувишак 1. маја о. г. 1.164 фор. 6 н. Сувишка је било у овим местима: уАди 184 фор., у Карловцима 93 ф. 3 н., у Н. Саду 1.041 ф. 79 н., у Сентомашу 301 фор. 73 н., и у Ст. Бечеју 148 фор. 82 н.; а манка је било у овим местима: у Сенти, Земуну, Ст. Пазову и Руми. — По предлогу управнога одбора дата је привр. управитељу Димитрију Ружићу награда од 400 ф. за његов труд и на ново му је на годину дана поверена управа над дружином, које се он у скупштини и примио. — Прочитан је извештај супер-ревизора о рачунима позоришним, и на основу истога а по предлогу управнога одбора издаће се опросница дотичним рачунарима. — Прочитан је извештај привр. управитеља Д. Ружића о раду и путовању позоришне дружине од 15. маја 1881 до 1. маја 1882. По том извештају обишла је дружина ова места: Сенту, Аду, Земун, Ст. Пазово, Руму, Карловце, Нови Сад, Сентомаш и Ст. Бечеј. За споменуто време давала је дружина 189 представа, приредила је 5 села и имала 7 корисница. — У смислу устава иступила је трећина чланова управнога одбора и поново су изабрани: Др. Јован Суботић (заменик Илија Ползовић), др. Мих. Полит-Десанчић, Јован Ђорђевић (заменик Ф. Обрнежевић), Јован Бошковић (заменик А. Сандић), Ђира М. Поповић, Александар Адамовић и Ђура Стојковић, — а на место пок. Ђорђа Шевића изабран је Мита Кода. — Одобрен је прорачун од 1. маја 1882 до 30. априла 1883, по ком је одређено као и лане на позоришну дружину месечно 1666 фор. 66 ⅓ н. или на годину 20.000 ф. — Најпосле је изабран одбор од десеторице за оверење скупштинског записника и тиме је скупштина завршена.

= За чланове књижевнога друштва „Матице српске“ уписала се „српска задруга за међусобно помагање и штедњу у Н. Саду“ с прилогом од 50 фор. — Осим тога, заузимањем члана Косте Суботића из Митровице уписали су се још за чланове матичине ови родољуби: Паја Георгијевић пл. од Поцерине трговац из Митровице са 50 фор.; Лаза Георгијевић пл. од Поцерине трговац из Митровице са 50 фор.; Стеван Анђелић парох и члан конзисторије из Митровице са 10 фор.; Пера Димитријевић месар из Митровице са 10 фор.; Светозар Рашковић трговац у Бечу са 10 ф.; Нестор Симоновић трговац из Ирига са 10 ф.; и крајишка задруга Паје Вукадиновића из Платичева са 10 ф.

НОВИЈЕ.

— Бан Пејачевић отпутовао је 20. о. м. у Будапешту. Дана 29. ов. м. крепуће се на пут по бившој војничкој граници, и том ће приликом свратити у Огулин, Сењ, Оточац, Госпић, Карлопаго, Грачац, Заваље, Слуњ и Горњи Карловац. С пута ће се 7. јуна вратити.

— Странка независности на уг. земаљском сабору закључила је у својој конференцији 20. о. м., да с финансијских и правних разлога не прими законски предлог о откупу иберландских земаља, те ће у сабору преложити, да се поднесак скине с дневног реда.

— Горњи дом уг. земаљског сабора претресао је у четвртак и усвојио босански поднесак. Против поднеска говорили су: гр. Шмидег, који је са гледишта, да су делегације, одобривши окупацијони кредит, прекорачиле своју надлежност, рекао, да се незаконитост (т. ј. босански поднесак) узакоњава; гр. Ферд. Зичи рекао је, да на земљу толики терет натоварен, да се даље своте готово не ће моћи одобрити. Тиса им је слабо одговорио.

— Дубровачко „војено заповедништво за јужну Далмацију и Херцеговину“ укинуто је, као што „П. Л.“ 18. о. м. из Дубровника јављају. Бен. Јовановић отишао је у Задар, од куда ће у Беч, да наустице поднесе извештај и нужне предлоге.

— Како „Н. Сл. Преса“ из Букурешта јављају, подунавска комисија није могла да се сложи о бареров предлог, силе ће се сада договорити, шта даље да се чини. Исти лист вели, да је предложено, да се подунавско питање на јевропској конференцији.

— „Б. Оп. Нов.“ дознају, да ће на место Новикова доћи у Цариград за руског посланика Нелидов, садашњи посланик у Дражђанима. Бечкопештански политичари већ су се због тога поплашили, јер Нелидов је под Игњатијевим био посланички саветник у Цариграду и при склапању Санстефанског уговора био је други повереник руски.

О мисирским заплетима јављају „Пол Кор“. из Цариграда, да Порта пристаје на инглеско-француски предлог, по ком би се мисирско питање решило на посланичкој конференцији у Цариграду. Она се нада, да ће се на тај начин утврдити султанова сувренска права у Мисиру.

Разне белешке.

(Промена у управи народног позоришта у Загребу). Одсечни предстојник у земаљској влади у Загребу, др. Маријан Деренчин, дао је оставку на председништву народног загребачког позоришта. Он је ту част бесплатно вршио од маја 1879. год., дакле три године. За владиног повереника, који ће позоришном одбору стојати на челу, именован је владин тајник, Јосип Кнајсел.

(Троја.) Др. Шлиман, који ископава тројанске старине, успео је већ да откопа гроб Ахила и Патрокла. У Ахиловом гробу до сад нађени судови јамачно су, као што Шлиман мисли, из Омировог времена.

(Француска академија.) А. Блавије у једној седници саопштио је, како изгледа, да је велика голфска струја променила свој правац у океану и да се с тога клима у Вандеји приметно променила. Најкарактеристичније је, што је због тога нестало сардина са обала вандејских. А то је ва цео предео велика несрећа, јер више од 15.000 рибара лове сардине, и годишње зараде најмање 15 милијуна динара.

Уредништву је достављена нова књига:

— **Летопис Матице Српске.** Уређује А. Хаџић. Књига 129. Св. 1. за 1882. год. У Новоме Саду, српска штампарија дра Св. Милетића. 1882. На 8-ини, 2 л. и 159 стр. Цена 70 новч.

Особито се препоручује српској публици, која путује у илиће

Hotel Hungaria

у Бечу (III. Pragerstrasse № 13.)

поред северне и северно-западне железнице, паробродске станице и бечког Tramway.

Цена собе од 60 новчића па на више.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СТЕВАН КОСТОВИЋ

КОМИСИОНСКА РАДЊА У БУДИМ-ПЕШТИ.

Куп и продаја свију ниже назначени и у ту струку спадајући артикла по умереној провизији и строго солидној послузи.

Извештај од 20. маја (1. јуна) 1882.

Жито из Потисја	76—77 ф.	12.45 ф.	12.95
„ „	74—75 „	12.— „	12.40
„ банатско	77—78 „	—.— „	—.—
„ „	74—76 „	12.20 „	12.80
„ „	72—73 „	11.80 „	12.25
„ бачко	73—75 „	12.20 „	12.75
„ „	72—— „	11.80 „	12.—
„ влашко	69—72 „	—.— „	—.—
„ „	66—68 „	—.— „	—.—
„ српско	74—75 „	—.— „	—.—
„ „	— „	—.— „	—.—
Узанц-жито за март-април	ф. —.—	ф. —.—	
„ за септ.-октобар	„ 10.68	„ 10.72	
Раж мађарска	„ 8.—	„ 8.50	
„ влашка	„ —.—	„ —.—	
Јечам за храну	„ 7.40	„ 7.85	
„ за пиваре	„ 8.—	„ 9.50	
„ влашки	„ —.—	„ —.—	
Зоб трг. роба	„ 7.10	„ 7.50	
„ фина роба	„ 7.60	„ 7.90	
Узанц-зоб за март-април	„ —.—	„ —.—	
„ за септ.-октобар	„ 6.65	„ 6.70	
Проја мађарска	„ —.—	„ —.—	
„ влашка	„ 6.—	„ 6 20	
„ влашка за пролеће	„ —.—	„ —.—	
Кукуруз, готова роба, банатски	„ 7.42	„ 7.50	
„ „ „ влашки	„ —.—	„ —.—	
„ за мај-јуни банатски	„ 7.62	„ 7.64	
„ за септ.-август банатски	„ —.—	„ —.—	
Кукуруз за септ.-октобар банатски	„ —.—	„ —.—	
„ за јан. фебр. март, банатски нови	„ —.—	„ —.—	
„ за јан. фебр. март, влашки нов	„ —.—	„ —.—	
Репица готова роба Kohl	„ —.—	„ —.—	
„ банатска	„ —.—	„ —.—	
„ за август-септембар Kohl	„ 13.⅓	„ 13.⅔	
„ за јули-август банатска	„ —.—	„ —.—	
Горушица по каквоћи	„ 7.50	„ 7.75	
Мувар „ „	„ 10.75	„ 11.—	
Ланено семе по каквоћи	„ 12.50	„ 13.—	
Кудељно семе „	„ 10.75	„ 11.—	
Бикељ по каквоћи	„ 7.50	„ 8.50	
Пасуљ бели нови	„ 9.50	„ 10.—	
„ „ стари	„ 8.50	„ 9.—	
„ жути нови	„ 8.—	„ 8 25	
Погачице од репице	„ 5.50	„ 5.75	
Погачице од горушице по каквоћи	„ 4.50	„ 5.—	
Паприка трг. роба	„ 17.—	„ 18.—	
„ фина роба	„ 45.—	„ 48.—	
„	„ 36.—	„ 38.—	
Мед оцеђен	„ 30.50	„ 31.50	
„ восчан	„ 27.50	„ 29.—	
„ за октобар-новембар оцеђен	„ —.—	„ —.—	
Восак рожнавски	„ 121.—	„ 123.—	
„ славонски	„ 125.—	„ 127.—	
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма	„ —.—	„ —.—	
„ „ „ „ у џакови	„ 12 50	„ 13.—	
„ „ узанц роба за нов. у бурадма	„ —.—	„ —.—	
„ „ „ „ у џакови	„ 12.50	„ 13.—	
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„ —.—	„ —.—	
„ „ „ „ у џакови	„ 12.—	„ 13.—	
„ „ узанц роба за нов. у бур.	„ —.—	„ —.—	
„ „ „ „ у џакови	„ 12.75	„ 13.—	
Пекмез, готова роба, славонски	„ 13.—	„ 16.50	
„ за септембар-октобар славонски	„ —.—	„ —.—	
„ „ „ „ банатски	„ —.—	„ —.—	
Свињска маст варошка	„ 75 50	„ 76.—	
„ „ сеоска роба	„ 74.—	„ 74 50	
Шпшарке прима мађарске	„ 14.—	„ 17.50	
„ прима 1881 славонске	„ 15.50	„ 16.—	
„ секунда „ 1881.	„ 10.—	„ 11.—	
„ прима српске 1879.	„ 13 50	„ 14.—	
„ прима српске 1881.	„ 13.50	„ 14.75	
Овчије коже срп. и бос. лаке по 102 ком.	„ —.—	„ —.—	
„ „ „ „ „ средње 102 ком.	„ —.—	„ —.—	
„ „ „ „ „ тешке 102 ком.	„ 135 —	„ 155.—	
Јагњеће за табаке 102 ком.	„ 70.—	„ 80.—	
„ за ћурчије 102 ком.	„ —.—	„ —.—	
Козије по каквоћи за 56 кила	„ 52.—	„ 55.—	
Јареће „ „ мађар. ердељ.	„ 115.—	„ 122 —	
„ тешке	„ 100.—	„ 115.—	
Телеће коже за 56 кила	„ 120.—	„ 125.—	
Шпирит: у бур. од 600—700 лит. 90%	„ 35.—	„ —.—	
„ „ „ „ 300—400 „ (36 A)	„ 35.50	„ —.—	

Рана. Од почетка ове недеље мицао се посао у готовом житу у врло уским границама, понуда беше врло умерена, тако исто и куповна воља, ипак је тежња остала чврста и цене спрам они при свршетку протле недеље са 20 нов. више. Обрт износи око 40.000 м. ц. Проче струке ране код умереног обрта ваопште се добро одржале. Термини, жито за јесен са 10 нов. скупље, кукуруз за мај-јуни скакајуће цене, зоб такођер са 15 нов. скупље.

Продукти. Шљиве српске у врећама за октобар и новембар продате су по ф. 13.— за 56 кила, у босанским није било посла а у готовој роби било је неколико продаја. Пекмеза за септембар продато је нешто по ф. 18. – до ф. 19.— У шпшаркама није се за време вашара продаја каква за стран рачун учинила, имаоци из провинције добро су овде заступљени и показују наклоност за продају. Од босанске робе продало се за овдашњи рачун неколико стотина центи по фор 15 50. — Од кожа поспремило се све што се год нашло, именито телеће од ф. 126 - 128 брзо се продало.

Мој идући извештај биће сврху тог артикла опширнији.

Ред пловидбе

помесног пароброда „Нимфе.“

Из Каменице у Нови Сад: пре подне у 5 6, 8 и ½10 сахата, после подне у 2, 4, 6 и ½8 сахата,

Из Новога Сада у Каменицу: пре подне у ½6. 7, 9 и 11 сах, после подне у 3, ½5, ½7 и 8 сах.

Недељом и свецем плови помесни пароброд пре подне по реду пловидбе; после подне по добром времену непрекидно.

У Каменици 26. марта (7. априла) 1882.

Подузеће.

Курс бечке берзе 22. маја (3. јуна)

Лондон	119.70
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.65
Наполеондори	9.50
Немачке марке	58.50

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Долеписани школски одбор овим ва упражњено место женског разреда за учитељицу стечај отвара.

Истој учитељици у дужност ће спадати законом прописане учевне предмете у сва четири разреда на српском и мађарском језику предавати, исто тако женску децу у ручном раду обучавати.

Плата учитељице износи годишње 600 форината, у име стана 150 форината, а паушал 13—15 фор.

Молбенице имају се упутити школском одбору, а примају се од дана увршћења за шест недеља.

Сента 23 маја (4. јуна) 1882.

1—3 **Школски одбор.**

Стечај.

Код потписане општине упражњено је место благајника за парохијал, који уједно има и ексекуције да спроводи. Плата је 500 фор. годишње и 2% од свог прикупљеног новца. Изабрани благајник дужан је пре наступања свога звања положити кауцију у износу своје годишње плате, и то било у готовом новцу било у државним хартијама.

Молбе са нужним исправама снабдевене имају се поднети подписаној општини најдаље за четир недеље дана од првог увршћења овога огласа рачунајући.

Из седнице црквеног одбора српске православне општине, држане у Новоме Саду 11. (23.) маја 1882.

А. Варађанин с. р. перовођа. **Др. Илија Вучетић с. р.** председник.

3—3

ЈЕДАН ЛЕП ВЕЛИКИ ДУЋАН

на сред пијаце у кући број 858. издаје се од 1. августа п. р. под кирију.

У истој кући издају се и 2 собе са кујном одма под кирију.

Ближа условија могу се дознати код долеподписане.

ЈЕЛИСАВЕТА О. МИЛУТИНОВИЋ.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ

„ГИСХИБЛЕРА“ 39—100

приознате најбоље киселе воде у Новом Саду код

Д. КОДЕ

где се може добити **сваке врсте минералне воде.**

ВАЖНО ЗА Г. П. Т. ЕКОНОМЕ И ПОСЕДНИКЕ УСЕВНИХ ЗЕМАЉА И ВИНОГРАДИ!

„Fonciere“

ПЕШТАНСКИ ОСИГУРАВАЈУЋИ ЗАВОД

у Будим Пешти.

Деонички капитал 10,000.000 фор. у злату.

Пошто се време приближава, кад усеви страдају, то се долеподписано заступништво гореспоменутога завода учтиво за осигурање усева, као:

жита, кукуруза, зоби, јечма, репице, дувана и винограда

против туче препоручује.

Пошто је наш завод у стању сваку солидну конкуренцију издржати, то п. н. осигуратељи могу на најугодније услове, као и најјефтиније цене (премије) рачунати.

Даље уверавамо, да свака штета, на најсолиднији и за свакога задовољавајући начин брзо, без икаквога заустезања процењена и неодложно исплаћена бива, за које наше приознато добро и солидно поступање од 16 година у овом пределу од како тај завод ми заступамо јамчи.

Свако даље извешће даје драговољно

Нови Сад, у мају 1882.

Главно отправништво

„Fonciere“

пештанског осигуравајућег завода

5—5 **АЛЕКС. АДАМОВИЋ.**

СРПСКА ШТАМПАРИЈА

Дра СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА

потребује 2 шегрта, који одма ступити могу. 1—

СПУШТЕНЕ ЦЕНЕ 3—5

ПАПИРНИХ КЕСИЦА

добити се могу

САМО

У КЊИЖАРИ ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДР.

У НОВОМ САДУ.

Од	⅛	киле	1000	ком.	90
„	¼	„	„	„	1.—
„	½	„	„	„	1.20
„	1	„	„	„	1.60
„	1½	„	„	„	2.40
„	2	„	„	„	3.—
„	2½	„	„	„	3.15
„	3	„	„	„	3.25
„	5	„	„	„	6.—
„	8	„	„	„	9.50
„	10	„	„	„	10.—
„	12	„	„	„	12.—

КАЈЕ И ПОРТЛАНД-ЦЕМЕНТА

СВАГДА ФРИШКЕ И НАЈБОЉЕ ВРСТЕ ПРОДАЈЕ

Д. КОДА

У НОВОМЕ САДУ

где је **главно стовариште** сваке врсте **МИНЕРАЛНИХ ВОДА.** 6-10

АНТОНА ДРЕХЕРА

ЕКСПОРТНО ПИВО У ФЛАШАМА

може се једино добити и наручити код

Дитриха и Готшлига у Будим-Пешти

или

Антона Дрехера у Штајнбруху.

Сваки дан се двапут пуне флаше најбољег ли за то резервисаног експортног пива.

Препродавцима знатно спуштање цена и концесија.

Изволите прочитати

У интересу п. н. консумента дрехеровопива у флашама чинимо пажљивим, да су само она пива у флашама права и неискварена где се на вињетама у флаша може јасно виг дети име: **„Дитрих и Готшлиг.“** 8-10

Галантериска, нирнбершка и виркованог еспапа трговина

СВЕТОЗАРА БЕЛИЋА

у Земуну

потребује једног спомоћника. Који влашки говоре имају првенство. 1—3

Галантериска радња

КОСТЕ ТЕОДОРОВИЋА

у Сомбору

потребује једног млађег спомоћника и једног практиканта и шегрта. 2—3

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**